

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2009

INSTITUTETS STYRELSE	s. 2	PUBLIKATIONER	s. 16
PUBLIKATIONSNÄMNDEN	s. 2	INSTITUTET I MEDIA	s. 18
KANSLIET I STOCKHOLM	s. 2	BIBLIOTEKET	s. 20
INSTITUTETS PERSONAL OCH STORSTIPENDIATER	s. 3	SEKRETARIATET och IT-STÖD	s. 22
INLEDNING OCH SAMMANFATTNING	s. 4	ADMINISTRATION	s. 22
UNDERVISNING		SOCIALA AKTIVITETER	s. 24
Institutets kurser		VÄNFÖRENINGEN	s. 24
Kurs på avancerad nivå i		STIFTELSEN FAMILJEN RAUSING	s. 25
Antikens kultur och samhällsliv	s. 6	BILAGOR	s. 27 ff.
Kurs i Konstvetenskap	s. 6		
Kurser i samverkan	s. 7		
Kurser i annan regi	s. 7		
VETENSKAPLIG VERKSAMHET			
Projekt och grävningar			
- Domus Aurea (2009)	s. 8		
- Behind double walls: elite nuns and cultural consumption in early modern Rome (2008)	s. 8		
- Italian paintings in the Nationalmuseum: three centuries of collecting (2008)	s. 9		
- Via Tiburtina. Rum, rörelse och artefakter i urbana landskap (2004)	s. 9		
- Hur barbarer blev romare: invandring och integration under senantiken (2004)	s. 10		
- Lateranprojektet (2004)	s. 10		
- Kryptoportiken vid USA:s ambassad (2002)	s. 10		
- Pompeji, Insula V 1 (2000)	s. 10		
- Nemi (1998)	s. 12		
- Prima Porta, Livias Villa (1996)	s. 12		
- San Lorenzo in Lucina (1993)	s. 12		
- Acquarossa (1966)	s. 12		
- Luni sul Mignone (1960)	s. 12		
- San Giovenale (1956)	s. 13		
Föreläsningar, utställningar och andra vetenskapliga aktiviteter	s. 13		
Institutets seminarier	s. 15		
Studiebesök och visningar	s. 15		
Externa uppdrag	s. 16		

INSTITUTETS STYRELSE

Ordförande: FD Marita Jonsson
V. Ordförande: Doc. Henrik Gerding
Skattmästare: Dir. Mårten Lindståhl (t.o.m. 31 augusti)
Civilekonom Agneta Modig Tham (f.o.m. 1 september)
Sekreterare: FD Susanne Carlsson

Övriga ledamöter: Prof. Hans Aili
FM Stina Hagelqvist
Prof. Andreas Heymowski (f.o.m. 19 februari)
Prof. Lena Johannesson
Prof. Anne-Marie Leander Touati
Doc. Martin Olin

Suppleanter: Doc. Hedvig Brander Jonsson
FM Ellinor Gustafsson
Doc. Christer Henriksén
FM Charlotte Hurdelbrink
FD Dominic Ingemark
Doc. Ingela Wiman

Revisorer: Aukt. revisor Hans Andersson
Departementsekr. Anna-Karin Dahlén

Revisorssuppleant: Aukt. Revisor Jan Bergman

Styrelsesammanträden:

19 februari, Stockholmkansliet; 21 april, Stockholmkansliet; 11 september, Villa San Michele, Capri;
24 november, Stockholmkansliet.

PUBLIKATIONSNÄMNDEN vid de Svenska Instituterna i Rom och Athen

prof. Hans Aili, Lisbeth Andersson (skattmästare), prof. Karin Hult, prof. Lena Johannesson,
prof. Lars Karlsson, FM Sandra Karlsson, FD Michael Lindblom (sekreterare), prof. Eva
Rystedt (vice ordförande), prof. Barbro Santillo Frizell, doc. Ann-Louise Schallin, prof.
Charlotte Scheffer (ordförande), doc. Ingela Wiman. Adjungerad: FD Jenni
Hjohlman (redaktionssekreterare) - www.ecsi.se

KANSLIET I STOCKHOLM

Wivi-Anne Nilsson
Lisbeth Andersson

INSTITUTETS PERSONAL OCH STORSTIPENDIATER

Direktör:	Prof. Barbro Santillo Frizell
Vice direktör:	Doc. Sabrina Norlander Eliasson
Forskarassistent:	FD Simon Malmberg
Ekonomi- och personaladministratör:	Margareta Ohlson Lepscky
Bibliotekarier:	Dott.ssa Astrid Capoferro Dott.ssa Liv D'Amelio (deltid f.o.m. 26 januari)
Sekreterare:	Dott.ssa Stefania Renzetti
Vaktmästarpersonal:	Gianluca Dante (deltid) Alicja Gradecka (deltid) Myroslava Kulis (deltid f.o.m. 14 september) Veronica Lucerna (deltid f.o.m. 1 oktober) Piera Tacchia (deltid) Enrico Tempera Simonetta Tempera (deltid) Benthe Theil (deltid t.o.m. 30 juni)
Storstipendiater:	
2008-2009	
Arkeologi:	FM Linda Öhman
Filologi:	FM Karin Tikkanen
Arkitektur:	Ark. Jesper Meijling
Kulturvård:	FD Håkan Hökerberg
Lerici:	FK Moa Ekbohm, FM Thomas Staub
2009-2010	
Arkeologi:	FM Hedvig von Ehrenheim, FM Thomas Staub
Konstvetenskap:	FD Felicia Tolentino
Arkitektur:	Ark. Johanna Gullberg
Kulturvård:	FM Jonathan Westin
Lerici:	FK Eric Cullhed, FK Sigrid Schottenius Svenning
Fondazione Famiglia Rausings postdoc stipendium:	FD Ragnar Hedlund
Anna Ahrenbergs Romstipendium:	Arkitektstudent Amanda Werger
Grävstipendiater:	Fanny Kärffe, Anna Pihlström, Fredrik Tobin

INLEDNING OCH SAMMANFATTNING

Efter ombyggnadsåret 2008 vidtog på det praktiska planet ett år av iordningställande och av omflyttning av arkeologiskt material, arkiv och bibliotek. I januari flyttades allt återstående keramiskt material till Blera, totalt 2.000 lådor, som innan flytten dokumenterats och listats för att kunna konsulteras och beforskas även i framtiden. Ett flerårigt arkivprojekt kunde därmed avslutas. Därmed frigjordes utrymme i kompaktmagasinet som nu kan användas till arkiv och viss biblioteksförvaring. Det omfattande arbetet med omflyttning av hela avdelningar i biblioteket, som har pågått hela året, är i princip avslutat och biblioteket är nu åter öppet för besökare utifrån i samma utsträckning som innan ombyggnaden. För institutets forskare, studenter och stipendiater har biblioteket dock fungerat hela tiden tack vare bibliotekariernas stöd och hjälpsamhet.

I Verksamhetsplanen för 2009 skisserades en utvecklingslinje gällande breddningen av verksamheten, delvis för att tillmötesgå de önskemål som uttrycktes i Forskningspropositionen 2008/09:50, sid. 234, men också för att fortsätta den utveckling som redan tidigare påbörjats av oss på eget initiativ. Utvecklingsarbetet har följts upp och konkretiserats under året. Ett flertal nya kurser, som kommer att ges under 2010 har planerats, förberetts och kontakter med nya samarbetspartners från olika svenska och utländska institutioner har etablerats. För första gången hölls en kurs på institutet i gemensam regi (formellt inskriven i bägge länders utbildningsprogram) med ett av universiteten i Rom.

En annan tydlig profilering är det utökade internationella samarbetet inom forskningen. För att stimulera innovativt tänkande och möta kraven på kostnadseffektiva analysmetoder (bl.a. icke-destruktiva undersökningsmetoder för att undvika kostsam materialbearbetning och logistikproblem med omhändertagande av arkeologiskt material) samverkar flera projekt med forskningsinstitutioner som har specialistkompetens inom olika områden. Exempel på sådan samverkan är projekten kring centrala byggnader i Rom från antiken, som kejsar Neros Gyllene Hus (Domus Aurea), den senantika dopkyrkan i Lateranen och forskningen om pompejanska väggputser. Institutet vill med sin tydliga målsättning bredda och fördjupa

samarbetet med italienska (och andra utländska) universitet och forskningsinstitut och därmed ligga i linje med kravet om internationalisering som eftersträvas av det svenska högskoleväsendet.

Projekt

Vid årets slut mottog vi det glädjande beskedet att institutet fått tre nya projektanställningar finansierade av Vetenskapsrådet (VR): Agneta Freccero (2 år), Ulf Hansson (3 år), Erik Eliasson (3 år). Alla tre kommer formellt att börja sina anställningsperioder i januari 2010 men har under år 2009 arbetat intensivt med förberedelser och ansökningar. Alla har en mångårig erfarenhet av svenska institutet som forskningsmiljö. Agneta Freccero vidareutvecklar sin forskning kring *Pompejanska dekorationsputser* som utfördes i samverkan med BSR och University of Virginia. Ulf Hanssons projekt *Arkeologins Linné: Adolf Furtwängler och den stora systematiseringen av antiken* behandlar kunskapsgenerering och materialpublicering inom den sena 1800-talsarkeologin med utgångspunkt i tre pionjärarbeten av den tyske arkeologen Adolf Furtwängler (1853-1907). Furtwänglers arbetsprocess rekonstrueras genom omfattande opublicerat arkivmaterial (manuskript, dagböcker, korrespondens), och tre större verk undersöks kritiskt och särskild vikt fästs vid att analysera subjektiva och tidsspecifika inslag i denna dynamiska forskningsprocess. Erik Eliassons projekt *Begrepp om moraliskt ansvar och rationellt handlande hos de tidiga grekiska kommentatorerna av Aristoteles Nikomakiska Etik* analyserar hur de tre tidigaste kommentatorerna av Aristoteles Etik, Aspasius, en anonym kommentator, och Alexander Afrodisias, under 200-talet e. kr. förändrade centrala aspekter av den aristoteliska handlingsfilosofin. En central övergripande frågeställning är i hur hög grad denna utveckling kan ses som grunden till senare antika, medeltida, tidigmoderna och än idag förekommande begrepp om viljefrihet.

Under 2009 inleddes ett nytt tvärvetenskapligt forskningsprojekt i samarbete med svenska och italienska forskare kring ickeförstörande undersökningsmetoder (*multispectral imaging techniques*) för att dokumentera och analysera värdefulla kulturhistoriska byggnader och miljöer. Projektet koordineras från den svenska sidan av Jenny Hällström. Från att tidigare arbetat med utomhusmiljöer och historiska fasader

(Colosseum och Lateranbaptisteriet) fokuserar detta projekt kring möjligheten att använda mindre portabla system för inomhusmiljöer för att scanna ytor, mäta inomhusklimat och biologisk nedbrytning av material utan att ta prover. Fallstudien är Domus Aurea, Neros gyllene hus, ett centralt monument från antikens Rom med stort värde inom monumentvården idag. Samarbetet består av en forskargrupp med bas vid Lunds Universitet och CNR-IFAC i Firenze som arbetat tillsammans i flera år med liknande undersökningar och nu tillsammans med SIR och en rad expertgrupper från olika institutioner i Rom. Projektet samarbetar även med att skapa ett nätverk av forskare på UCLA och Getty Conservation i Los Angeles.

I januari presenterades för vetenskapssamhället slutpublikationen av forskningsprojektet kring Castor och Pollux-templet på Forum Romanum. Publiceringstakten av nystartade forskningsprojekt är tillfredsställande. Under våren utkom i institutets serie volymen *Unexpected voices*, en publikation av projektet kring kryptoportiken vid USA:s ambassad i Rom tillsammans med bidragen från en konferens om portiken och dess graffiti. Boken presenterades under högtidliga former på amerikanska ambassaden. Det tvärvetenskapliga projektet kring urban landskapsarkeologi publicerades också i institutets skriftserie i den påkostade volymen *Via Tiburtina. Space, movement & artefacts in the urban landscape*. Boken presenterades i september på Forskartorget i Vetenskapsrådets regi på bokmässan i Göteborg och i slutet av året på SIR på en internationell konferens som behandlade projektets resultat och framtida möjligheter. Projektet har också publicerats på flera internationella forskningssajter på nätet. Pompejiprojektet har under året lämnat sin slutrapport till Riksbankens Jubileumsfond (se s. 11).

Stipendiater och kurser

Kursen på avancerad nivå i Antikens kultur och samhällsliv avlöpte väl, vilket också avspeglades i kursdeltagarnas utvärderingar. Söktrycket var dock lågt och alla platserna kunde inte fyllas, efter ett avhopp återstod endast fem studenter till sex platser. Simon Malmberg vidareutvecklade sitt pedagogiska arbete med seminarieverksamheten, vilket fungerade väl.

Kulturarvsfrågor fick fortsatt ett större utrymme under kursen vilket gjorde att studenterna fick möjlighet att orientera sig i

institutets pågående forskningsprojekt. Sabrina Norlander Eliasson, hade under hösten sin andra kurs och kunde förstärka arbetet med att genomföra förändringar som främst syftade till att öka studenternas aktivitetsgrad och förståelse. Pedagogiken har mött stort gensvar hos kursdeltagarna som var mycket nöjda.

Konferenser och utställningar

Forskarseminariet *Tre perspektiv på Bysans* som genomfördes år 2008 i samverkan med forskningsinstituterna i Istanbul och Athen har, i enlighet med den uttalade målsättningen att fungera också som plattform för nytt forskningssamarbete, under det gångna året utvecklats till Nordiska Bysantinska Nätverket (NBN). Nätverket kommer f.o.m. 2010 att finansieras av Riksbankens Jubileumsfond (RJ) som också finansierade det initiala forskarseminariet.

Institutets seminarieverksamhet har varit god, alla storstipendiater och andra besökande forskare höll seminarier på institutet. Ett nytillskott utgjordes av Anna Ahrenbergs stipendium för en arkitektstuderande i slutfasen av sitt examensarbete och som institutet kunde bereda bostad åt under vistelsen i Rom. Skaran av stipendiater som tillbringade större delen av läsåret vid institutet ökades på detta vis vilket också bidrog till en kreativ forskarmiljö och det skapades en god stämning som präglade umgänget under hela det akademiska året. Stipendiaterna var mycket aktiva även utanför institutsmiljön och deltog i konferenser, utställningar och höll föreläsningar på andra institutioner i Rom.

Kontakter och samverkan med universitet och andra institut

Kontakterna med svenska universitet, andra kulturinstitutioner och myndigheter har varit goda. Vi som är ansvariga för undervisningen på SIR har haft täta kontakter med universiteten i Sverige och i Rom rörande nya kurser som vi planerar i samverkan. Det gäller framförallt nya kurser på avancerad nivå som kommer att hållas under 2010.

Nätverket för internationalisering i samverkan mellan universiteten och de svenska Medelhavsinstituterna (USI) genomförde under höstterminen kursen på masterexamensnivå *Kommunikativ variation i tid och rum* (7,5 hp). Kursen genomförs i samarbete med Göteborgs och Umeås universitet, Università Roma Tre samt Svenska Institutet i Rom och skall ges tre år

framåt. Resultatet av höstens kurs var mycket positivt, både från italiensk och svensk sida.

Ett nytt samarbete inleddes under våren med Royal Netherlands Institute i Rom genom planeringen av den gemensamma kursen *Archaeology, heritage management and urban planning. Past, present & future* (24.5-7.6.2010). Den är tänkt som en tvåveckors kurs med deltagare i första hand från Holland, Sverige och Italien. All undervisning kommer att ske på engelska och huvudansvariga är Gert-Jan Burgers och Barbro Santillo Frizell. Bägge instituten samt universiteten Roma Tre och La Sapienza och Institutionen för Kulturvård i Göteborg, kommer att ställa upp med lärarkompetens.

Områdesgruppen för forskning om förmodernitet (OFFF), som tillkom 2006 på initiativ av Riksbankens Jubileumsfond höll en konferens i Stockholm i november som var en uppföljning av den globalhistoriska konferens som hölls i Istanbul året innan. Temat var *Globalhistoria: material och mentaliteter* och alla konferensdeltagare hade till detta möte inkommit med skriftliga bidrag för publicering.

Ett nytt forum, *Nätverket Antiken*, inom vilket också SIR ingår, har bildats för att stärka samarbetet inom forskarutbildningen vid de svenska institutionerna och institutet. Ett första nätverksmöte, där undertecknad deltog, hölls i Uppsala under augusti månad.

BSF

UNDERVISNING

INSTITUTETS KURSER

Kurs på avancerad nivå i Antikens kultur och samhällsliv (15 hp)

30 mars - 5 juni

Deltagare: Patrik Klingborg (Lund), Fredrika Kärfve (Lund), Anna-Sara Noge (Uppsala), Fredrik Tobin (Göteborg), Johan Vekselius (Göteborg).

Programmet framgår av bilaga, s. 28.

Kursen fokuserade i år på områdena kulturlandskapet, den romerska staden och museologi. Det nya kursupplägg som infördes 2008 hade utfallit väl och behölls även för 2009, med goda resultat. Tonvikt har lagts vid den romerska staden och dess utveckling utifrån sex teman: underhållning, ekonomi, boende, vatten, ceremoni och periferi med exempel från Rom, Pompeji, Herculaneum och Ostia. På samma sätt som förra året genomfördes även en exkursion till

Ravenna.

Kulturlandskapet studerades genom seminarier och exkursioner i Lazio och Umbria. Etruriensexkursionen utökades detta år med en studiedag i Orvieto där kursdeltagarna fick träna sig att läsa etruskiska inskrifter. Museologitemat fick också ett utvidgat program med nya undervisningsmoment kring staden Roms kulturarv.

Kursutvärderingen visade att kursen även detta år föll väl ut.

Tyvärr fyllde kursen inte sin kvot utan hade bara fem deltagare, vilka dock var synnerligen motiverade och ambitiösa.

BSF, SM

Kurs i konstvetenskap

28 september - 4 december

Deltagare: Kerstin Björsson, Jessica Fröberg, Cecilia Hillström, Desirée Klingestam, David Rynell Åhlén, Märith Simonsson

Programmet framgår av bilaga, s 30.

Kursen i konstvetenskap gavs under perioden 28 september till den 4 december. Deltagarna, samtliga på avancerad nivå, kom från lärosätena i Uppsala, Stockholm, Linköping och Umeå. Under tio veckor studerades och diskuterades Roms konstnärliga förändring från antiken fram till 1900-talets första hälft. Programmet koncentrerades kring utvalda monument från respektive period med seminarier i kontext. Exkursioner i Roms omedelbara omnejd kompletterades av en veckas vistelse i Siena och Florens.

Det pedagogiska revisionsarbetet av kursupplägget som initierats under föregående läsår fortsatte framgångsrikt. Kursens traditionella upplägg samordnades med nya pedagogiska grepp såsom regelrätta föreläsningar på institutet, grupparbeten och textseminarier. Den senare undervisningsformen syftade till att tydligt bekanta studenterna med renässansens och barockens teoretiska synsätt med betoning på grundtexter. Kursföreläsaren introducerade även en föreläsning om den italienska konsthistoriens historia för att stimulera studenterna till ett vidare kritiskt förhållningssätt gällande hur konstvetenskap produceras samt vilka olika traditioner som Europa kan uppvisa gällande konstvetenskaplig metod. Inom grupparbetena förberedde och genomförde studenterna två dagars undervisning för varandra. Grupparbetet kompletterades av ett självständigt

sådant där studenterna fick möjlighet att välja ett verk av konstnären Michelangelo Merisi da Caravaggio och författa ett PM enligt en av kursföreståndaren utarbetad mall med ty åtföljande seminarium. Samma mall nyttjades vid samtliga redovisningstillfällen ute i fält och bidrog till stringens vid diskussionerna.

Föreläsningarna på institutet medförde en större möjlighet att diskutera valda problem ofta i anslutning till seminarier på plats. Ett större utnyttjande av institutets egna lokaler i samband med undervisningen gav möjlighet till fördjupning av frågeställningar som inte lät sig göras i Roms av trafik alltmer belastade stadslandskap. Även detta år avslutades kursen med en muntlig och en skriftlig utvärdering där studenterna fick möjlighet att aktivt kommentera programmets innehåll och pedagogiska upplägg. Detta fick, som året tidigare, ett starkt positivt genomslag och resultaten utgör ett ovärderligt instrument för kursföreståndarens vidare arbete. Uppskattade undervisningsinsatser på kursen gjorde stipendiaten i konstvetenskap Felicia Tolentino, postdokforskaren Håkan Hökerberg samt forskarasistent Simon Malmberg.

Kursdeltagarnas ambitiösa och aktiva förhållningssätt bidrog till det synnerligen goda klimat som skapades i såväl undervisningssituationen som inom institutets arbete- och boendemiljö.

Kurser i samverkan

Kommunikativ variation i tid och rum, masterexamensniv (7,5 hp)

9 - 20 november

21 deltagare från olika Svenska universitet samt 15 från Università Roma Tre.

Kursen ges i samarbete med Göteborgs och Umeå universitet, universitetet Roma Tre samt Svenska institutet i Rom inom ramen för nätverket USI (Universitet i samverkan för internationalisering). Kursen är inrättad av Humanistiska fakultetsnämnden vid Umeå universitet och kursplanen är fastställd 2009-04-01 att gälla från höstterminen 2009 och tre år framåt. Kursen inleds med teoretiska och metodologiska förberedelser via en IT-baserad lärplattform. Detta följes av två veckor fältstudier i Rom i samarbete med italienska studenter. Under vistelsen i Rom introduceras och behandlas kursens olika teman: makt, estetik och vardag. Ur dessa väljs ett

område för egen fördjupning. Genom samarbetet med italienska studenter ges konkreta erfarenheter av interkulturell interaktion och dessutom läggs grunden för fortsatta internationella kontakter. Efter vistelsen utarbetar den studerande ett skriftligt arbete inom sitt fördjupningsområde.Handledning och diskussion sker via en IT-baserad lärplattform. För godkänd kurs ska den studerande visa övergripande förståelse för hur budskap kommunicerats i Rom i ett historiskt kontinuum, från antiken fram till modern tid, visa förståelse för hur kommunikativa processer interagerar i ett interkulturellt perspektiv, kunna identifiera kommunikationsproblem och formulera tänkbara lösningar och på ett vetenskapligt sätt kunna reflektera över kommunikativa situationer samt kunna reflektera över likheter och olikheter i svenska respektive italienska studenters perspektiv. Förkunskapskrav är kandidatexamen med inriktning mot något humanistiskt huvudområde inom språk, litteratur, journalistik, filosofi eller lingvistik.

BSF

Kurser i annan regi

Staden Rom (7,5 hp)

29 april - 3 maj

Luleå Tekniska Universitet

SNE Ledare: Hans Bjur, Gunilla Linde Bjur
40 deltagare.

Staden Rom (7,5 hp)

2 - 6 juni

Chalmers Tekniska Högskolan

Ledare: Hans Bjur, Gunilla Linde Bjur

64 deltagare.

Religious Roots of Europe (inledande intensivkurs)

14 - 26 september

36 deltagare.

Programmet framgår av bilaga, s. 33.

Nordisk masterprogram där universiteten i Bergen, Helsingfors, Köpenhamn, Lund, Oslo och Århus samverkar för att skapa en internationellt slagkraftig masterutbildning med fokus på framväxten av judendom, kristendom och islam i senantiken.

SR

VETENSKAPLIG VERKSAMHET

Projekt och grävningar

Domus Aurea (2009)

Under 2009 inleddes ett nytt tvärvetenskapligt forskningsprojekt i samarbete med svenska och italienska forskare kring ickeförstörande undersökningsmetoder för att dokumentera och analysera värdefulla kulturhistoriska byggnader och miljöer. Framförallt ickeförstörande analyser och dokumentationsmetoder i fält av känsliga ytor och historiskt material med hjälp av *multispectral imaging techniques*. Från att tidigare arbetat med utomhusmiljöer och historiska fasader fokuserar detta projekt kring möjligheten att använda mindre portabla system för inomhusmiljöer för att scanna ytor, mäta inomhusklimat och biologisk nedbrytning av material utan att ta prover. Fallstudien är Domus Aurea, Neros gyllene hus i centrala Rom, en kulturhistoriskt värdefull miljö som för närvarande är stängd för besökare p g a rasrisk men där en önskan finns att åter kunna öppna upp för allmänhet och intresserade. De historiska rummen som idag ligger under marknivå lider av stora fuktproblem med biologisk nedbrytning av känsliga material. Syftet är framförallt att använda den portabla utrustningen för undersökningar i Sala della Volta Dorata för att identifiera materialen, förstå förändringsprocesser på plats och den biologiska aktiviteten samt tidigare konserveringsinsatser men framförallt att dokumentera och visualisera nedbrytningsprocesserna inför kommande åtgärder.

Samarbetet består av en forskargrupp med bas vid Lunds Universitet och CNR-IFAC i Florens som arbetat tillsammans i flera år med liknande undersökningar, bl a med det tidigare projektet kring Colosseum i Rom, och som nu tillsammans med Svenska Institutet i Rom och Soprintendenza Archeologica di Roma samarbetar med konservatorer, arkitekter, arkeologer och biologer från Istituto Superiore per la Conservazione ed il Restauro (ISCR), Architettura a Valle Giulia, Università La Sapienza samt Opificio delle Pietre Dure i Florens. Projektet samarbetar även med nätverket av forskare kring the Archaeomaterials Group och lab på UCLA och the Getty Conservation i Los Angeles.

Projektet inleddes med ett forskarmöte på Svenska Institutet i Rom i juni och hade under hösten planeringsmöten inför kommande arbete i

fält under vår och sommarsäsong 2010. Projektet har tacksamt tagit emot medel för arbete på plats från Fondazione Famiglia Rausing.

Jenny Hällström

Behind Double Walls: Elite Nuns and Cultural Consumption in Early Modern Rome (2008)

Projektet studerar kvinnliga klostermiljöer i Rom under perioden 1690-1780 och utgår ifrån valda teman som behandlar klosterkomplexens arkitektoniska uppbyggnad i relation till religiösa påbud och liturgi samt praktiska och sociala flöden. Vidare studeras estetiska konsumtionsmönster möjliga för adliga nunnor samt ceremoniella och scenografiska aspekter knutna till den religiösa propagandaapparaten. Projektet drivs av Sabrina Norlander Eliasson och har tidigare varit finansierat av Vetenskapsrådet. I nuläget planeras en publikation med det tilltänkta engelska förlaget Ashgate Publishing. Bokens disposition och innehåll anges i det följande.

I. 'Humble virgins': poetical expressions of social bounds and the role of the elite nun.
Det här kapitlet diskuterar den adliga nunnans sociala position inom samhället och familjestrukturen. Ett viktigt material utgörs av tillfällighetsdikter som beställdes av familjerna i samband med att dottern gick i kloster. Dikterna följer specifika scheman och relaterar till ursprungsfamiljens sociala status och den blivande nunnans rang som världslig och icke-världslig dam av börd. Ytterligare en diskuterad materialkategori utgörs i det här kapitlet av porträtt av nunnor som ofta förfärdigades av ursprungsfamiljen i samband med klosterintag.

II. Dowries for a spiritual marriage: material culture and family networks in the convent milieu.

Det här kapitlet diskuterar flödet av konstföremål in i klostret i samband med en nunnas intagning. Kapitlet analyserar hemgifternas beskaffenhet och relationen mellan status och tillgång på estetiska objekt. Ett viktigt inslag här utgörs av skillnaden mellan *korsyster* och *edukand*, dvs en nunna som avlagt klosterlöften och en flicka som vistas i klostret för att uppfostras. Viktigt material utgörs här av hemgiftskontrakt och testamenten.

III. Open access and forbidden space: the convent as a social body.

Det här kapitlet diskuterar klostret som social arkitektur i relation till det religiösa livets regleringar kring "öppen" och "sluten" arkitektur.

Den sociala arkitektur som klostret representerade var platsen för liturgi, men också bostäder, festligheter av både profan och sakral karaktär, kulturella aktiviteter som teater, social reträttplats för kvinnor utanför ordern samt en plats där kvinnor som indirekt befann sig utanför samhällstrukturen fortfarande kunde kommunicera med omvärlden enligt specifika regler. Eftersom flertalet av de kloster som studeras inte längre är i bruk, ofta är kraftigt ombyggda för moderna ändamål (polisstationer, postkontor etc) eller helt enkelt inte längre existerar, är rekonstruktionen och funktionen rörande dessa miljöer avhängig olika typer av dokumentation. Exempel är partiellt ritningsmaterial (ofta ofullständigt), kartor, visitationsprotokoll, inventarier, memorialer och brev.

Italian Paintings in the Nationalmuseum: Three centuries of Collecting (2008)

Detta projekt är formellt placerat vid Nationalmuseums forskningsavdelning, men drivs av Sabrina Norlander Eliasson i samarbete med Daniel Prytz (NM) och Johan Eriksson (Högskolan på Gotland).

Nationalmusei samling av italienskt måleri uppgår idag till omkring 800 verk med en kronologisk spridning från högmedeltid till 1800-talet. Samlingens historia är mångfacetterad och utgör ett intressant instrument för att diskutera receptionen av och synen på italiensk konst i Sverige från den tidigmoderna tiden fram till idag.

Syftet med projektet är att färdigställa en vetenskaplig katalog över samlingen där varje enskilt verk studeras i egen sak samt i relation till det sammanhang i vilket det förvärvats. Projektet arbetar även med en rad frågeställningar som rör den italienska målerisamlingens koppling till Nationalmuseums institutionella historia och de kriterier som styrtt förvärvandet och utställandet av italiensk konst i museet under 1800- och 1900-talen.

Ett vidare syfte med projektet är att stimulera till utbildning av en yngre kompetens på området. Kursen "Konst och kontext i barockens Rom. Museipraktik igår och idag" ges under vårterminen 2010 i samarbete mellan Svenska Institutet, Högskolan på Gotland och Nationalmuseum för 10 studenter på avancerad nivå. I kursen används den italienska samlingen som ett konkret studiematerial.

SNE

SNE

Via Tiburtina. Rum, rörelse och artefakter i urbana landskap (2004)

I september presenterades boken *Via Tiburtina. Space, Movement & Artefacts in the Urban Landscape* på bokmässan i Göteborg för en svensk publik. Det var första gången som en bok utgiven av Svenska Institutet lanserades på bokmässan. Volymen presenterades både i Eddys monter och på Forskartorget i Vetenskapsrådets program. H. Bjur, B. Santillo Frizell och J. Westin presenterade boken och ett digitalt projekt i syfte att tillgängliggöra forskning kring kulturarvet.

Boken innehåller 13 delstudier som visar hur staden Rom med alla sina kulturlager kan läsas på olika sätt med olika metoder. Projektet har sammanfört antikens, medeltidens och renässansens Rom med dagens supermoderna (och kaotiska) utveckling och visar hur viktig en väg är för stadsutvecklingen, hur rörelsen alstrar samhällsbildningar och hur rester från det förflutna kan inordnas och skapa mening i dagens samhällsbyggnad. Det digitala projektet kan liknas vid ett virtuellt museum med det dubbla syftet att åskådliggöra Via Tiburtinas roll i det omgivande landskapet samt att utveckla digital kommunikation. Som fallstudie har man använt Herkuleshelgedomen i Tivoli, idag en svårtolkad ruin men under antiken en av de viktigaste anläggningarna utanför Rom som också hade en nyckelroll i trafiken på Via Tiburtina. Det digitala projektet vänder sig mot tidigare pedagogik genom att skapa utrymme för betraktaren att ifrågasätta och själv dekonstruera visualiseringen.

Genom att introducera källhänvisningar, alternativa interpretationer och transparent återkoppling till ruinerna utvecklas den vetenskapliga bilden som ett kommunikativt medium. Meningen är att betraktaren/besökaren i det virtuella museet, skall få en upplevelse av att själv delta i tolkningsprocessen, att inte enbart serveras färdiga bilder. Det är ett nyskapande projekt, den svenska antikforskningen har med detta beträtt hittills okänd mark och ur internationellt perspektiv ligger det i frontlinjen. Det digitala projektet visades också vid de svenska kungaparets besök på institutet i sambandet med statsbesöket i Italien i mars och på en konferens på österrikiska institutet i Rom i oktober.

Till skillnad från institutets tidigare arkeologiska projekt består det kring Via Tiburtina till stor del av tvärvetenskapligt syntesbyggande och kommunikation. Den uttalade ambitionen har också varit att nå utanför

de akademiska institutionerna och att kommunicera med det omgivande samhället.

Syftet med publikationen är att den skall kunna användas som ett redskap i fortsatt forskning och utveckling av kulturarvsfrågor. Som ett led i denna målsättning inbjöds ett antal forskare och experter inom olika kunskapsfält och förvaltningsområden att delta i en konferens (11-12 dec, se bilaga s. 46) för att diskutera dessa möjligheter. Ett redan påtagligt resultat är en kurs om det arkeologiska kulturarvet och stadsplanering i samverkan mellan de holländska och svenska instituten i Rom samt Roms universitet.

BSF

Hur barbarer blev romare: invandring och integration under senantiken (2004)

Fyra artiklar, två från vardera deltagare, föreligger i manuskript. Arbetet på publicering har fortskridit under året. Dessutom planeras populärvetenskapliga presentationer av resultaten.

SM

Lateranprojektet (2004)

Projektet som kretsar kring en murstratigrafisk analys av byggnadens tegelmurar från 300- och 400-talet är ett samarbete mellan Svenska institutet, Påvliga institutet för kristen arkeologi i Rom och Vatikanmuseerna. Projektet inleddes 2005. Ingen ny kampanj genomfördes under 2008 men en omfattande preliminär rapport publicerades: O. Brandt – F. Guidobaldi, "Il Battistero Lateranense: Nuove interpretazioni delle fasi strutturali", i *Rivista di Archeologia Cristiana* 84, 2008, 189-282. De viktigaste resultaten hittills presenterades av Olof Brandt också på konferensen "Piazza Duomo prima del Duomo" i Milano 11-12 december. 24 september deltog Olof Brandt i ett sammanträde på Governatorato i Vatikanen med företrädare för Vatikanmuseerna och för Servizi Tecnici del Governatorato för planering av ett omfattande renoveringsprojekt av Lateranbaptisteriet som också skall omfatta arkeologisk forskning. Samtidigt planeras en uppmätning av byggnaden med laserscanner till 2010.

Olof Brandt

Kryptoportiken vid USA:s ambassad (2002)

Studiet av en romersk kryptoportik med romerska och efterantika graffiti vid USA:s ambassad i Rom, som inleddes 2003 i samarbete med USA:s ambassad, har nu resulterat i tryckningen av

volymen O. Brandt (ed.), *Unexpected voices. The graffiti in the cryptoporticus of the Horti Sallustiani, and papers from a conference on graffiti at the Swedish Institute in Rome, 7 March 2003* (Skrifter utgivna av Svenska Institutet i Rom, 4°, 59), Stockholm 2008. Boken presenterades på USA:s ambassad av ambassadens kulturattaché David Mees, direktören för Svenska institutet i Rom Barbro Santillo Frizell, och direktören för Finska institutet i Rom Kaj Sandberg. Därmed är detta projekt helt avslutat.

Olof Brandt

Pompeji Insula V 1 (2000)

Årets fältkampanj i Pompeji ägde rum under tiden 7 september – 16 oktober. Deltog gjorde: FD Renée Forsell, Doc. Arja Karivieri, FM Thomas Staub, ansvariga arkeologer, Mats Bergman, Susanna Blåndman, Mats Holmlund assistenter, Fanny Kärfve, Sascha Olinsson, Ludmila Werkstrom, praktikanter, Hans Hurra Rausch, volontär samt Hans Thorwid fotograf. Årets arbete hade två syften, dels att fortsätta dokumentationen av de befintliga strukturerna i den sydvästra delen av *insula* V 1, som påbörjats 2008, dels att lokalisera de vatten- och avloppsledningar som ledde in vatten till och från husen i kvarterets södra del. Samtidigt fortsatte fotodokumentationen av kvarteret.

I V 1,3 frilades hela golvet i atriet för att möjliggöra fotodokumentation av de vattenlednings- och avloppssystem som upptäckts 2008. Även golven i *fauces*, *tablinum*, latrin och en korridor som tidigare förbundit V 1,3 med Bronstjurens hus frilades, dokumenterades och fotograferades. I samband med detta lokaliserades i korridoren även det vattenrör som ledde vatten in till huset. Det stod således helt klart att hus V 1,3 fått sitt vatten från Bronstjurens hus.

För att försöka finna inloppet till vattenledningarna gjordes flera mindre schakt utmed de västra väggarna i de rum av Tofelanus Valens hus, V 1,28 som gränsar till Bronstjurens hus. I södra delen av rum b lokaliserades i väggen gränsande till Bronstjurens hus, ca. 70 cm över golvnivån, ett avbrutet blyrör. Av detta rör hittades inga ytterligare spår. Detta rör hade dock en alltför liten diameter för att kunna ha försett Bronstjurens fontänenläggning med vatten. I sydöstra hörnet av samma rum, under golvnivån framkom dock ett blyrör av betydligt grövre diameter. Detta rör kunde sedan följas vidare under väggen och tröskeln in till ett söder därom liggande rum "F" och vidare under dess västvägg

ut mot *taberna* 29, som vetter ut mot Via del Vesuvio. Då *taberna* 29 har ett intakt golv kunde vattenrörets väg inte följas vidare. Vattnet leddes genom och under vägen mellan Tofelanus Valens hus in i köket tillhörigt Bronstjurens hus. Här gjordes ett fynd av intrikat sammankopplade vattenfördelare med tillhöriga rör och kranar som en gång omfördelat det ingående akveduktvattnet till husets badanläggning, till den stora fontänenläggningen i persitylträdgården, till grannhusets V 1,3 atriumområde och vidare därifrån genom avloppsledningar till de kringliggande hantverkslokalerna. Fyndet är spektakulärt både genom sin tekniska komplexitet och sitt goda bevaringstillstånd.

Vidare, i Tofelanus Valens hus, V 1,28, i det norra rummet d, fann man rester av ett tidigare golv gjort av taktegel och murbruk. Golvet visade tecken på att vara jordbävningsskadat. Även i det centrala rummet, b fanns rester av ett tidigare golv som lutade starkt. Hypotesen att huset byggts om radikalt efter en jordbävningsskada stärktes därmed. För att kunna fastställa hypotesen från 2008, att avloppsvattnet från *impluviet* i hus V 1,3 rann till en cistern vars mynning är synlig i *taberna* V 1,31, belägen väster därom, frilades golvet i *tabernan*. Vi fann då att mynningen var förbunden med en cistern täckt med återanvända kalkstensblock. Dit ledde inte bara vattnet från V 1,3 utan det verkar som om också vatten från den intilliggande *taberna* 30 leddes till denna cistern. Lokalen V 1, 30 är dock ännu inte undersökt. Vi kan alltså i södra delen av *insula* V 1 följa vattnets väg från ingående akveduktvattnet via husens många fontäner och springvattenledningar ut till cisterner där det lagrades, troligen för vidareanvändning av hantverkarna som arbetade i lokalerna mot gatan. Hitintills har vi ett säkert exempel på i vilken produktionskedja det återanvända vattnet ingick - övriga installationer i *taberna* V 1,4 visar att lokalen var avsedd för högkvalitativ textilfärgning.

I Caecilius Lucundus hus, V 1, 23-26, dokumenterade Doc. Arja Karivieri de bakre delarna av norra huset V 1,23 som först efter 2008 års restaurering blivit synliga. Fotodokumentationen av huset gjord av fotograf Hans Thorwid slutfördes också. Thomas Staub avslutade sin undersökning av Bronstjurens hus och ledde, tillsammans med undertecknad, fältansvarig, arbetet med friläggningen av inledningsrör och vattenfördelare i Bronstjurens hus.

Renée Forsell

Under denna fältkampanj avslutade Thomas Staub sitt arbete med dokumentation och tolkning av Bronstjurens hus och fortsatte sedan med besök och studie i de utanför liggande kvarter V 1 liggande lokaler som han valt ut som vidgning och jämförelse för sin studie av vattenanvändning i pompejansk privatarkitektur. Den vidgningen kommer att ligga till grund för sista delen i hans avhandling.

Anne-Marie Leander Touati

RJ-rapport och fortsatt arbete.

Pompejiprojektet har under året lämnat sin slutrapport till Riksbankens Jubileumsfond. Rapporten återfinns i nyhetsarkivet på RJ:s hemsida ([/www.rj.se/1/239/var/fundID/306](http://www.rj.se/1/239/var/fundID/306) och vidare under knappen slutredovisning). Vi har kunnat redovisa mycket intressanta resultat framförallt rörande vattenanvändning och beroendeförhållanden mellan de olika enheterna i kvarteret som säkert speglar både sociala mönster och ägandeförhållanden. De övergripande resultaten kommer att redovisas i Opuscula 3. Inom projektet diskuteras nu planering för framtiden. Särskilt angeläget är att slutföra uppmätning och ritning av plan och elevationer i kvarterets södra del, samt korrigerering av det stora material som redan utförts. Vi väntar för närvarande på en offert över tänkt kostnad för den delen av arbetet. Vidare ges stark prioritering till arbetet med att mer text och bild införa i projektets open access publikation över fältarbetet (www.pompejiprojektet/insula.php). För detta krävs ytterligare lönedel som kommer att sökas under våren 2010, troligen både hos VR och RJ. Optimalt skulle fältarbetet i *Insula* V 1 behöva ytterligare två säsonger och möjligen mer för att avsluta dokumentation och utgrävningsverksamhet.

Utgrävningarna har under de två sista kampanjerna inriktats på vattenförsörjningen i kvarteret. Undersökningen av verkstäder och butiker har varit speciellt givande. För att anse sig färdig med undersökningen av kvarteret krävs en heltäckande ansträngning omfattande alla verkstads och butiklokaler både med friläggning av 79 års golvnivå och i vissa fall djupare utgrävning samt att i djupare lager försöka nå ökad insikt om kvarterets äldsta historia, speciellt intressant i kvarterets norra kant där vi har de äldsta stående strukturerna efter vad som troligen är bebyggelse som går tillbaka till tiden före den

fullt täckande urbaniseringen, samt i dess södra del där man kan förvänta sig lämningar också efter bebyggelse från Pompejis äldsta fas, 500-400-talen f.Kr. Sistnämnda undersökning är dock inte den mest högprioriterade i detta skede.

I stället skulle vi önska en utvidgning till grannkvarteret i väster, lika favoriserat som "vårt" i fråga om läget i förhållandet till det kommunala vattenledningsnätet. Andelen verkstadslokaler täcker ovanligt stor yta här. Vi skulle vilja undersöka om det finns exempel på direkt användning av akveduktvattnen i hantverkslokalerna här (något som i rådande forskningsläge brukar anföras som ytterligt sällsynt i Pompeji), liksom om dessa varit självständiga enheter eller, som i kvarter V 1, stått i beroendeförhållanden till de större residensens. Detta gäller alltså en fokuserad undersökning av vattenledningar och dränage i enlighet med den metod som utarbetas under arbetet i Insula V 1.

För övrigt har vi också börjat en nätpublikation av svenska arkitekters studieteckningar och akvareller i Pompeji under 1800-talet. Det projektet sker i samarbete med Konstakademien som upplåtit rätten att föra ut bilderna på nätet. Materialet (flera hundra bilder) har genomfotograferats under våren 2009. Några exempel ligger redan ute (www.pompejiprojektet.se/collections.php). Här behövs också mer lönebidrag för genomförande. Arbetet med antologin "Returns to Pompeii" kommer förhoppningsvis leda till tryck under 2010.

Anne-Marie Leander Touati

Nemi (1998) - De nordiska utgrävningarna i loc. Santa Maria

Følgende indeholder en kort orientering om status for bearbejdning og publikation af materiale fra de nordiske udgravninger af en kejserlig villa ved Nemi-søen i perioden 1998-2002.

Manuskripterne til dette første bind af Nemi-publikationen er redigeret af Mette Moltesen og undertegnede i samarbejde med Kristine Bøggild Johannsen. Dette bind vil indeholde publikation af de mange forskellige typer af fund, mens publikationen af arkitekturstrukturerne med de tilhørende stuk- og marmorelementer først publiceres senere og redigeres af Pia Guldager Bilde. Publikationen er muligjort at en generøs bevilling fra Carlsbergfondet.

Materiebearbejdningen har foregået løbende, dels under de årlige kampagner, dels i

årene efter. I løbet af 2008 indsendte stort set alle bidragydere manuskripter, og bindet blev færdigredigeret og sprogligt redigeret i løbet af foråret 2009. Alle tegninger blev elektronisk bearbejdet af Alessia Festuccia og opsat på plancher over sommeren 2009, og Ole Haupt fotograferede ca. 700 genstande til publikationen i juli 2009. Bindet blev indleveret til trykning på forlaget Quasar i september 2009, og i november modtog vi en førstekorrektur. Det forventes, at bindet udkommer i februar 2010.

Fundmaterialet fra udgravningerne, som aktuelt befinder sig på Accademia di Danimarca, føres tilbage til Museo delle Navi ved Nemi-søen, når publikationen foreligger.

Birte Poulsen

Prima Porta, Livias villa (1996)

Arbetet med publikationen av utgrävningarna i Livias Villa har återupptagits och beräknas avslutas under 2010.

Allan Klynne

San Lorenzo in Lucina (1993)

Projektet vars första fas utgjordes av utgrävningar i det tidgkristna baptisteriet i kyrkan 1993 till 1998 och fortsatte med en s k forskarskola under år 2000, har mynnat ut i publikationen *San Lorenzo in Lucina - the transformations of a Roman Quarter* som sändes till Publikationsnämnden i september 2009.

Olof Brandt

Acquarossa (1966)

Under året har arbete med materialet utförts av FD Brita Alroth (Zon G) och Professor Charlotte Scheffer (Zon L), huvudsakligen på institutet i Rom. Ett besök i magasinet i Viterbo gjordes dock för att ta emot en grupp från den amerikanska utgrävningen i Poggio Civitate som först och främst sökte "confronti" till sitt kliningsmaterial. För detta besök plockades ett stort urval av olika typer av klining fram och en intressant diskussion uppstod.

Charlotte Scheffer

Luni sul Mignone (1960)

Under året har arbetet med att färdigställa materialet från Lunis så kallade "apenninska hus" för publicering fortsatt planenligt. Samtidigt försiggår också ett fördjupat samarbete med italienska kolleger som är specialister på perioderna ifråga.

Johnny R. Bengtsson

San Giovenale (1956)

Det arkeologiska arkivet

Det arkeologiska materialet från utgrävningarna i San Giovenale 1956-1999 och som från 1956 har förvarats i trälådor har överförts till plastlådor och flyttats från Svenska Institutet i Rom till två nyrenoverade lokaler i Centro Storico i Blera. I december 2008 kunde 500 lådor transporteras upp och i januari 2009 gick transporten av de återstående 1500 lådorna till det nya magasinet. Ett nytt förvaringssystem har fått ersätta det gamla kompaktsystemet. Varje stapel med lådor är försedd med hjul som gör att de är lätta att flytta på. En ny numrering av lådorna har också införts. Varje område har en egen nummerserie. Listor över varje område finns i Blera magasinen samt i det arkeologiska arkivet på institutet. Den andra delen av arkivprojektet är en genomgång av all skriftlig utgrävningsdokumentation, planer och sektioner från grävningarna i San Giovenale. Publicerat material har gallrats och ett nytt inventarium har påbörjats men inte helt avslutats. En stor mängd av foton, diabilder, glasplåtar och negativ från alla utgrävningsområden återstår att behandlas i bild databas.

Inventering

En ytterligare flyginventering av *Vignale Archaeological/Aerial Project* finansierad av medel från Byggmästare Engkvist fond genomfördes under två veckor i mars-april. Syftet med årets inventering var att med projektets ultralätta flygplan fotografera Vignale platån med värmekamera. Projektet försenades på grund av kraftiga vindar och regn. Under fjorton dagar i september kunde utvärdering och analys av ett hundratals bilder påbörjas tack vare medel från Inga och Torsten Gihls fond. Färdigställande av en publikation inkluderande Vignale utgrävningarna 1959-60, yt- och flyginventeringarna 2006-2009 har under hösten påbörjats med förhoppning att avslutas i juni 2010.

Yvonne Backe Forsberg

Föreläsningar, seminarier, och andra aktiviteter

20-21 januari, Danska Akademien, Rom
The Temple of Castor and Pollux in the Forum Romanum – Results and Context
Presentation av den slutliga publikationen av de nordiska utgrävningarna på Forum Romanum.

6 februari, SIR
Classiconoroenas årsmöte.

16 februari, SIR
Incontro AIAC: Identità urbane.

20 februari, Stockholm
BSF på OFFF möte.

21 februari, Göteborgs Universitet
AKS 100 årsjubileum - BSF föredrag om "Gamla och nya projekt vid Svenska Institutet i Rom".

3 mars, SIR
Presentation av URBS bibliotekssystem för personal från Vatikanbiblioteket.

24 mars, SIR
I samband med Kungäppens besök presenterades projektet *Via Tiburtina. Space, movement & artefacts in the urban Landscape* av BSF, Jonathan Westin och Thommy Eriksson. BSF visade det nya bokmagasinet.

1 april, Holländska Institutet, Rom
AC presenterade bibliotekets omstrukturering för Uniones Commissione Biblioteche.

28 april, SIR
Telekonferens - Fondazione Famiglia Rausing's Styrelsesammanträde. Se s. 25.

7 maj, Viterbo
Giornate Celebrative nel Centenario della morte dell'archeologo Luigi Rossi Danielli. (Minnesdag för Rossi Danielli med anledning av 100-årsjubileum av hans död).
BSF, föredrag: *Il Re archeologo – una memoria ancora viva*.

19 maj, Amerikanska Ambassaden, Rom
Bokpresentation: *Unexpected voices. The graffiti in the cryptoporticus of the Horti Sallustiani, and Papers from a Conference on graffiti at the Swedish Institute in Rome*.

Talare: David Mees, Cultural Attaché, U.S. Embassy Rome, Kaj Sandberg, Institutum Romanum Finlandiae, BSF.

27 maj - 11 juni, Rumänska Akademien, Rom
Utställning *Spazi Aperti*, med deltagande av de utländska institutens stipendiater (Amanda Werger deltog).

9 juni, Holländska Institutet, Rom
BSF, SM och Hans Bjur föreläser om Via Tiburtinaprojektet.

11 juni, SIR
BSF studieresa om etruskerna med Universitetet i Lindköpings forskningsråd: Viterbo, San Giovenale, Blera.

13 juni, Arlanda Conferencecentrum
USI-möte. Förberedelser inför kursen ”Kommunikativ variation i tid och rum” (s. 7).

15-16 juni, SIR
Möte Vetenskapsrådets beredningsgrupp för humaniora. BSF föreläser om Via Tiburtinaprojektet.

27 juni - 5 juli, Piazza del Popolo, Rom
Roma si libra. Festa dell'editoria romana.
Utställning för bokförläggare och akademier i Lazio. Institutet presenterades tillsammans med övriga URBS institut.

25 augusti, Uppsala
BFS på mötet Nätverket Antiken.

23-27 augusti, Fiera di Milano
Biblioteket deltog inom URBS i IFLA-kongressen med en poster, se s. 47.

14-18 september, SIR
Föreberedelser inför kursen ”Kommunikativ variation i tid och rum” (s. 7). Eva Wiberg m.fl.

16 september, Accademia Filarmonica, Rom
Poesiafton ”Albino Pierro e la terra del ricordo”, se bilaga s. 42.

26-27 september
Boken *Via Tiburtina. Space, movement & artefacts in the urban landscape* presenterades på bokmässan i Göteborg av BSF, Hans Bjur och Jonathan Westin.

1 oktober, SIR
Fondazione Famiglia Rausing
Styrelsesammanträde. Se s. 25.

7 oktober, SIR
Bibliotekariegruppen GUMARC 21 höll sitt andra årliga möte. AC, LDA deltog. Se program s. 43.

29 oktober, Historiska Österriskiska Institutet, Rom
Konferens *3D in der Baufrschung: vom Zollstock zum Laser*. BSF och Jonathan Westin: ”Displaying Via Tecta. Visualisation and communication of the Sanctuary of Hercules Vitor in Tivoli”. Se bilaga s. 44.

11 november, Viterbo
Presskonferens: *Luoghi e personaggi della Memoria - Re Gustavo VI Adolfo di Svezia* (presentation av didaktiska paneler ställda utanför Museo Civico i Blera samt i Viterbo). Se bilaga s. 45.

26-27 november, Stockholm
Det globala mötet mellan materialitet och mentalitet. Konferens om globalhistoria inom RJ:s områdes grupp för förmodernitet (OFFF-gruppen). BSF presenterade artikeln *Att besegra berget. Monumentbyggande i ett globalt perspektiv*.

26 november, Conservatorio Santa Cecilia, Rom
Konsert av gitarristen Magnus Andersson (organiserad av Svenska Ambassaden. Institutet bidrog med logi).

11-12 december
International Seminar: *Via Tiburtina. Space, movement & artefacts in the urban landscape*.
International Seminar at the Swedish Institute in Rome. Bokpresentation och exkursion till Tivoli. Se bilaga s. 46.

Institutet stödde vidare följande evenemang:

2 april - 31 maj, Museo Archeologico Nazionale, Viterbo
Utställning: *Cipro, un sito di 4000 anni fa e l'Archeologia Sperimentale: l'olio, i profumi, la metallurgia e i tessili di Pyrgos/Mavroraki*
organiserad av Missione Italiana a Cipro, CNR och Antiquitates i Blera.

22 - 23 oktober, Università Roma Tre, Rom
Convegno internazionale *Tradizioni mitiche locali nell'Epopea Greca*, organiserad av Roma Tre och och American Academy in Rome.

skriva om antiken för en svensk publik.

19 oktober

SR

Ingrid Edlund-Berry: Talande tak: tolkningar av etruskiska akroteriestatyer.

Institutets seminarier

3 februari

Karin Dahl: I död poets och nobelpristagares sällskap: mottagandet av Stig Dagerman (*il Camus svedese*) och Eyvind Johnson i Italien.

26 februari:

Håkan Hökerberg: seminarium inför exkursionen till Pontiska träskan.

27 februari

Utflyktseminarium till Pontiska träskan.

3 mars

Peter Carelli: Gränser för medeltidens nya urbanitet - städer och stadskultur i Nord- och Syd-europa (ca 1000-1250).

20 oktober

Peter Carelli: Gränser för medeltidens nya urbanitet. Städer och stadskultur i Nord- och Sydeuropa (ca 1000-1250).

3 november

Johanna Gullberg: ROMARKIVET - staden, strukturen & skönheten. Inbjudan till samtal om metoder och urval.

17 november

Jonathan Westin: Rekonstruktioner och konservering – diskurser och aktörer.

1 december

Ragnar Hedlund: Vems bild är detta? - en gammal fråga och nya tankar om visuell kultur i Rom.

SNE, SM

17 mars

Jesper Meijling presenterar sin bok *Påståenden om framtiden* (Axl Books 2008).

Studiebesök och visningar

21 april

Stefano Fogelberg Rota: Från episod till kunglig handling. Den svenska hovteaterns litterära utveckling under 1600-talets första hälft.

22 januari

En grupp av ca. 30 arkitekturstudenter från Universitetet i Ancona besökte institutet med professor Antonello Alici. Visning av Håkan Hökerberg.

28 april

Amanda Werger: "vi ses under träden" - en jakt på ett vardagligt stadsliv i Rom och en studie av träd som mötesplats och rumsskapande element.

27 mars

Statssekreterare Peter Honeth och departementsrådet Katarina Bjelke besökte institutet.

5 maj

Moa Ekbohm: Kasusutveckling i latinet och i synnerhet dativen.

2 april

20 personer från Medelhavsmuseet besökte institutet under ledning av Prof. Charlotte Scheffer. Visning av film om institutets grävningar.

13 maj

Karin Tikkanen: Latin and the Sabellian Languages. Case syntax in a comparative perspective.

16 april

9 doktorander från kulturvård i Göteborg besökte institutet. SM: visning och presentation av institutets verksamhet.

19 maj

Simon Malmberg: Ravenna Capitale. The evolution into a capital city, 402-526.

2 maj

40 studenter från Luleå Universitet besökte institutet. Ledare Hans Bjur och Gunilla Linde Bjur.

6 oktober

Allan Klynne: Populärvetenskap - för vem? Att

5 juni
64 studenter från Kulturvård i Göteborg besökte institutet. Ledare: Hans Bjur och Gunilla Linde Bjur.

9 juni
9 personer från Statens Fastighetsverk besökte institutet.

19 oktober
Elisabeth Özdalga (Istanbulinstitutets nya direktör) besökte institutet.

2 november
Anna Karin Dahlén från Utbildningsdepartementet besökte institutet och träffade personalen.

Externa uppdrag

Barbro Santillo Frizell

- Har representerat institutet i styrelserna för AIAC och *Unione Internazionale*.
- Ledamot i *Riksbankens Jubileumsfonds områdesgrupp för forskning om förmodernitet (OFFF)*.
- Ledamot i *Nätverk för internationalisering i samverkan mellan universiteten och de svenska Medelhavsinstitutionen (USI)*.
- Ledamot i *Nätverk Antiken* (ingår i Nätverket för nationell samverkan inom forskarutbildningen i humaniora vid de svenska universiteten) bildat i Uppsala 25 augusti 2009.
- Fackgranskare för *World Archaeology* volume 42:2, Humans and Animals.
- Vetenskaplig rådgivare i produktionen av utställningen *Vita Lögner* på Medelhavsmuseet, Stockholm.
- Ledamot i Publikationsnämnden för institutets skrifter.
- Ledamot i Arkeologiska Samfundet.
- Extern handledare för doktorand Jonathan Westin, Institutionen för kulturvård Göteborg, Anna Gustavsson, Masteruppsats, AKS, Göteborg, doktorand Frederick Whitling, EUI, Firenze.

Sabrina Norlander Eliasson

- Medlem i styrelsen för Sällskapet för 1700-talsstudier.
- Handledare för doktorand Sonya Petersson, konstvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet.

- Handledare för doktorand Anna Maria Hällgren, konstvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet.

- Projektledare, *Italian Art in the National Museum of Fine Arts. Three Centuries of Collecting* vid Nationalmuseums forskningsavdelning.

SNE

Simon Malmberg

- Medlem i Istanbulinstitutets forskarkollegium.
- Ledamot i Arkeologiska Samfundet.

SM

SR PUBLIKATIONER

Under året har följande volymer i Institutets serier utkommit och distribuerats:

Skrifter utgivna av Svenska Institutet i Rom.
Series in 4°:

Vol. 59:

O. Brandt (ed.), *Unexpected voices: the graffiti in the cryptoporticus of the Horti Sallustiani and papers from a conference on graffiti at the Swedish Institute in Rome, 7 March 2003*, Stockholm 2008.

Författare: V. Brunori, O. Brandt, B. Ferrini, A. Holst Blennow, H. Solin, A. Varone, C. Carletti, C. Lega, R. Volpe.

Vol. 60:

H. Bjur, B. Santillo Frizell (eds.), *Via Tiburtina: space, movement & artefacts in the urban landscape*, Stockholm 2009.

Författare: H. Bjur, B. Santillo Frizell, S. Malmberg, O. Brandt, K. Hellerström, H. Hökerberg, B. Magnusson, A. Klynne, M. Azimzadeh, K. Lisitzin, J. Westin.

För recensioner i media se Institutet i media, s. 19,20.

Opuscula 1 (2008):

Vol. 1, 2008.

K. Demakopoulou, N. Divari-Valakou, M. Nilsson & A.L. Schallin with an appendix by K. Nikita, *Excavations in Midea 2006*; J.K. Papadopoulou, *The archaic wall of Athens: reality or myth?*; A. Bonnier, *Epineia kai limenes: the relationship between harbours and cities in ancient Greek texts*; F. Vistoli, *Una nuova acquisizione di ceramica "white on red" dall'ager Veientanus*; O. Wikander, *The religio-*

BSF

social message of the gold tablets from Pyrgi; M. Gaifmann, *Visualized rituals and dedicatory inscriptions on votive offerings to the Nymphs*; G. Barbieri, *Materiali inediti da Sovana. Alcuni corredi funerari dalla necropoli di San Sebastiano*; M.G. Scapatucci, *Nuovi dati sul popolamento nella pianura di Tarquinia durante la romanizzazione. Il caso della località "Il Giglio"*; P. Roos, *A forgotten tomb at Hippokome and its neighbours*; H. Gerding, *Reconsidering the tomb of Aulus Hirtius*; O. Brandt, *I muri trasversali di Santa Croce in Gerusalemme e la sinagoga di Ostia*; C. Marcks, *Die Büste eines Afrikaners aus der Sammlung Piranesi in Stockholm*; In memoriam: Paul Åström (P.M. Fischer, A.L. Schallin); Tullia Linders (G. Nordquist).

Om Institutet:

Romhorisont. Tidskrift för Föreningen Svenska Rominstitutets vänner och Svenska Institutet i Rom:

50 (2009) med artiklar av U. Gudmundson, Y. Backe Forsberg, S. Malmberg, A. Holst Blennow, S. Haage, Sophie Petzell, A. Klynne, L. Öhman, R. Forsell, R. Hedlund, A. Lindhagen, B. Santillo Frizell.

51 (2009) med artiklar av S. Unge Sörling, A. Pang, S. Fogelberg Rota, N. Cnattingius, A. Holst Blennow & F. Whitling, L. Larsson Lovén, A. Freccero, B. Santillo Frizell, K. Göransson.

Annuario. Unione internazionale degli istituti di archeologia, storia e storia dell'arte in Roma, v. 50 (2008-2009):

A. Capoferro, *Lavori di ampliamento della biblioteca dell'Istituto Svedese di Studi Classici a Roma*, 193-196.

F. Whitling, *The Unione in 1946: reflections on academic diplomacy and international collaboration*, 203-218.

En sida om Institutet i:

Halva kungariket är ditt. Svenska folkets kulturarv, Stockholm, Statens fastighetsverk 2008, 303.

Monografier och vetenskapliga artiklar som införlivats i bibliotekets bokbestånd framställda av forskare knutna till institutet:

A. Holst Blennow, "Vigdes Forshems kyrka verkligen till den heliga graven? Om en lakun i kyrkans invigningsinskrift", *Fornvännen* 2009:3, 214-216.

A. Bortolozzi, "Three unknown drawings by Carlo Maderno's workshop in the Cronstedt collection", *Art bulletin of Nationalmuseum, Stockholm* 15, 2008, 95-100.

I. Edlund-Berry, "Temples and the Etruscan way of religion", i *From the temple and the tomb. Etruscan treasures from Tuscany*, utställningskatalog, Dallas 2008, 67-93.

B. Santillo Frizell, *Arkadien: Mythos und Wirklichkeit*, Köln 2009.

Rec. T. Poiss, i *Frankfurter allgemeine Zeitung* 10.09 2009.

B. Santillo Frizell, "The pastoral landscape – rural versus urban", i I. Holm, K. Stene, E. Svensson (eds.), *Liminal landscapes: beyond the concepts of "marginality" and "periphery"*, Oslo 2009, 169-182.

B. Santillo Frizell, "Pastoralism and landscape", i *Landscape and rural heritage. Sixth meeting of the Workshops of the Council of Europe for the Implementation of the European Landscape Convention*. Sibiu, Romania, 20-21 September 2007 (European spatial planning and landscape, 88), Strasbourg Cedex 2009, 229-236.

R. Hedlund, "Ett märkligt interregnum", i H. Nilsson (utg.), *Opus mixtum : uppsatser kring Uppsala universitets myntkabinett* (Studia Numismatica Upsaliensia, 4), Uppsala 2009, 49-63.

L. Karlsson, "Labraunda 2004-2007. A preliminary report on the Swedish excavations, with contributions by O. Henry and J. Blid", *Istanbul Mitteilungen* 58, 2008, 109-133.

L. Karlsson, O. Henry, "A Carian graffito from Labraunda", *Kadmos* 47, 2008, 171-176.

A. Klynne, *Kleopatra. Liv och legend*, Stockholm 2009.

H. Landenius Enegren, *The people of Knossos. Prosopographical studies in the Knossos Linear B archives* (Acta Universitatis Upsaliensis.

Boreas, 30), Uppsala 2008.

A. Lindhagen, "The transport amphoras Lamboglia 2 and Dressel 6A: a central Dalmatian origin?", *JRA* 22, 2009, 83-108.

J. Linton, "Andrea Palladio (1508-1580), samtal", "Palladianskt begär", *Psykoanalytisk Tid/Skrift* 2008:24-25, 159, 205-219.

J. Linton, "Den tillfällige akademikern: Jan Wallinder och arkitekturhistorien", *Psykoanalytisk Tid/Skrift* 2009:26-27, 151-203.

B. Magnusson, "The De la Gardie donation", *Art bulletin of Nationalmuseum, Stockholm* 15, 2008, 89-94.

S. Malmberg, "Finding your way in the Subura", i M. Driessen *et al.* (eds.), *TRAC 2008. Proceedings of the eighteenth annual Theoretical Roman Archaeology Conference, Amsterdam 2008*, Oxford 2009, 39-51.

J. Meijling, *Påståenden om framtiden*, Stockholm 2008.
Rec. J. Krupinska i *Arkitektur*, 2009:1, 74-75.

S. Norlander Eliasson, *Portraiture and social identity in eighteenth-century Rome*, Manchester 2009.

M.L. Rodén, *Drottning Christina: en biografi*, Stockholm 2008.

I. Östenberg, *Staging the world. Spoils, captives, and representations in the Roman triumphal procession*, Oxford 2009.

Avhandlingar framställda av forskare knutna till institutet:

K. Tikkanen, *A comparative grammar of Latin and the Sabellian languages. The system of case syntax*, Diss. Uppsala 2009.

Populärvetenskapliga artiklar:

M.B., Andersson, "Machiavelli utmanar Foucault med renässansmålaren Sebastiano del Piombo som vapendragare", *Lambda nordica* 2009:1, 25-41.

B. Santillo Frizell, "Antikens marmorstatyer: en

vit lögn", *Svenska dagbladet, Under strecket* 11 feb. 2009.

S. Malmberg, "Nyheter från Rom", *Medusa* 2008:3, 9-13.

M. Prusac, "Då Illyrien blev Dalmatien", *Sfinx* 32, 2009:1, 14-19.

K. Tikkanen, "Grekiska dialekter och italiska språk", *Hellenika* 128, 2009:2, 7-9.

Recensioner av Institutets publikationer:

M. Rassart-Debergh, Rec. av C. Gerner Hansen, *Carthage: results of the Swedish excavations 1979-1983 v. 1. A Roman bath in Carthage: an architectural description and evaluation of a building excavated by the Swedish Mission to Carthage* Carthage, Stockholm 2002, i *Latomus* 68:1, 2009, 275.

C. Hennessy, Rec. av T. Magnuson, *The urban transformation of medieval Rome, 312-1420* (Suecoromana, 7), Stockholm 2004, i *Art history* 32:3, 2008, 400.

Övriga recensioner:

C. Rowan, Rec. av R. Hedlund, "...achieved nothing worthy of memory". *Coinage and authority in the Roman empire c. AD 260-295* (Studia numismatica Upsaliensia, 5), Diss. Uppsala 2008, i *Bryn Mawr classical review* 2009.03.11.

A. Klynne, Rec. av A. Ollfors, *August Strindberg och den grekisk-romerska antiken*, Sävedalen 2007 (SIMA Pocket Book, 170), i *Gnomon*, 81:5, 2009, 476-478.

I. Östenberg, Rec. av *Triplici invecus triumpho: der römische Triumph in augusteischer Zeit*, H. Krasser, D. Pausch, I. Petrovic eds., Stuttgart 2008, i *Bryn Mawr classical review* 2009.05.26.

AC

INSTITUTET I MEDIA

I samband med Carl XVI Gustafs och drottning Silvias statsbesök i Italien 24-27 mars, skrevs det om deras besök på Institutet, då Tiburtina projektet presenterades, i såväl svenska som

italienska media:

18 mars 2009

http://notizie.virgilio.it/notizie/esteri/2009/03_marzo/18/italia-svezia_dal_23_marzo_visita_di_stato_re_Carl_X_VI_e_regina

19 mars 2009

<http://www.libero-news.it/adnkronos/view/81864>

Il Corriere della sera, 19 mars 2009

La regina di Svezia tra i bimbi malati av Simona De Santis.

Il Messaggero, 19 mars 2009

In arrivo i reali di Svezia, saranno ospiti di Napolitano av Paola Pisa.

Dagens Nyheter, 24 mars 2009

Italien – poppis hos svenska kungar av Peter Loewe.

Il Giornale, 24 mars 2009

Arrivano i re di Svezia, tre giorni di incontri e cultura av Anna Maria Greco.

Leggo Roma, 24 mars 2009

Reali di Svezia in visita, tanto spazio all'infanzia e all'ecologia av Stefania Cigarini.

Svenska Dagbladet, 24 mars 2009

"Spendera, så löser man krisen" – kungen ger råd vid Italienbesök av Gunilla von Hall.

Leggo Roma, 25 mars 2009

Reali: "L'Italia nel cuore" av Stefania Cigarini.

Libero, 25 mars 2009

I reali di Svezia tra Colle e Tiburtina av Monica Rossi.

La Repubblica, 25 mars 2009

Tricolore a mezz'asta? "No, c'è il re di Svezia".

Svenska Dagbladet, 25 mars 2009

Kungaparet mötte Berlusconi av Gunilla von Hall.

Il Tempo, 25 mars 2009

Solidarietà e cultura per i reali di Svezia.

Då Institutet, tillsammans med Regione Basilicata, organiserade en afton tillägnad poeten

Albino Pierro vid Filarmonica i Rom publicerades följande artiklar:

Il Corriere della sera, 16 september 2009

Albino Pierro, il poeta che inventò un'altra lingua av Giovanni Russo.

Il Messaggero, 16 september 2009

Poesia, la neo-lingua di Albino Pierro.

Quotidiano Arte, 25 september 2009

Roma: omaggio ad Albino Pierro av Raffaella Ansuini.

Information om publiceringen av volymen *Via Tiburtina: space, movement & artefacts in the urban landscape* gavs i följande tidskrifter och sajter:

e! Science News

<http://esciencenews.com/sources/physorg/2009/09/16/via.tiburtina.interdisciplinary.journey.through.rome.urban.landscape>

First Science news

http://www.firstscience.com/home/news/archaeology/via-tiburtina-an-interdisciplinary-journey-through-rome-s-urban-landscape_70646.html

Forskning.se

<http://www.forskning.se/pressmeddelanden/pressmeddelanden/viatiburtinaenresagenomromsurbanalandskap.5.76342e46123a9482565800035.html>

Göteborgs Posten, 20 september 2009

Romersk rosticceria av Mikael van Reis.

Innovations report

http://www.innovations-report.com/html/reports/interdisciplinary_research/tiburtina_interdisciplinary_journey_rome_039_s_urban_139827.html

Jura Forum

<http://www.juraforum.de/jura/news/news/p/1/id/295572/f/196/>

Physorg.com

<http://www.physorg.com/news172328920.html>

Sciencestage.com

<http://sciencestage.com/resources/tiburtina-interdisciplinary-journey-through-romes-urban-landscape>

Science week

<http://english.scienceweek.cz/headlines/iid/140661>

Spero news

<http://www.speroforum.com/a/20560/3000-year-old-road-still-in-use>

Vetenskapsrådet

<http://www.vr.se/forskningsvistodjer/forskarportratt/forskarportrattarkiv/forskarepabokmassanjagvillskapaentvarvetenskapligplattform.5.235f40c212384f2ca668000594.html>

Seminarieriet *Via Tiburtina: space, movement & artefacts in the urban landscape* som hölls vid Institutet den 11 december 2009 uppmärksammades av:

Esempi di architettura

<http://www.esempidiarchitettura.it>

Est Area Cittadini & Salute, december 2009

www.cittadiniesalute.it

Skepegoat, 13 december 2009

<http://skepegoat.wordpress.com/>

Heritage Key

<http://heritage-key.com>

Göteborgs universitet – Naturvetenskapliga fakulteten, 12 december 2009

<http://www.science.gu.se>

BIBLIOTEKET

Årets biblioteksbudget för bokinköp uppgick till € 32.000. Därtill kom avkastningen från Gino Filipettos och Stig Forsbergs minnesfonder på SEK 43.041 respektive SEK 7.403, samt avkastningen från Thomassons donation på SEK 34.945.

47 % av budgeten har gått till inköp av monografier, 24 % av serieprenumerationer, samt 29% av prenumerationer (inkl. elektroniska

resurser).

De löpande tidskrifterna uppgår till 273, varav:

Inköp	Gåva	Byte	Summa
111	28	134	273

Bibliotekets bokbestånd ökade under året med 1002 volymer, varav 252 tidskriftsårgångar (i 455 häften) och 750 monografier:

	Inköp	Gåva	Byte	Summa
Monografier	347	164	15	526
Monografier i löpande serier	142	9	73	224
Summa	489	173	88	750

De totala volymantalet uppgår till cirka 64.052 volymer.

Biblioteket har för övrigt erhållit bokdonationer från enskilda och institutioner (se bilaga s. 48). Tack vare en större insats har alla böckerna i det nya bokmagasinet (ca 750 m.) dammats av av en specialiserad firma (Premio) med hjälp av en speciell rengöringsapparat för böcker. Under året har 44 volymer inbundits.

Till våra bytesförbindelser distribuerades följande volymer:

Opuscula 1 (2008);

Skrifter utgivna av Svenska Institutet i Rom, Series in 4°:

Vol. 59:

O. Brandt (ed.), *Unexpected voices: the graffiti in the cryptoporticus of the Horti Sallustiani and papers from a conference on graffiti at the Swedish Institute in Rome, 7 March 2003*, Stockholm 2008;

Vol. 60:

H. Bjur, B. Santillo Frizell (eds.), *Via Tiburtina: space, movement & artefacts in the urban landscape*, Stockholm 2009.

En artikel om bibliotekets ombyggnad har utkommit under året: A. Capoferro, "Lavori di ampliamento della biblioteca dell'Istituto Svedese di Studi Classici a Roma", *Annuario. Unione internazionale degli istituti di archeologia, storia e storia dell'arte in Roma*, v. 50 (2008-2009), 193-196.

Biblioteket besöktes av cirka 340 personer, förutom institutets egna forskare och kursdeltagare. P.g.a. omflyttningarna efter ombyggnaden har biblioteket under första halvåret varit öppet för externa besökare bara efter överenskommelse. Antalet besökare har

LDA

därför ökat efter sommaren då biblioteket har öppnat igen. Biblioteket är institutets hjärta och en viktig arbetsplats för alla institutets stipendiater, forskare och kursdeltagare men även för övriga forskare, doktorander, stipendiater samt studenter som deltar i olika kurser knutna till institutet, och inte minst för externa besökare. Det är viktigt att alla har tillgång till bästa möjliga arbetsmiljö. Biblioteket förfogar över 12 arbetsplateser i stora salen, 8 i övre bibliotekssalen samt 4 i skrivrummet. I det arkeologiska laboratoriet kan stipendiaterna utnyttja 2 arbetsplatser och 3 större arbetsbord. Två mindre bord har placerats i det nya bokmagasinet.

Biblioteket tar som vanligt emot förfrågningar om fjärrlån och beställningar av fotokopior som skickas via e-post eller vanlig post. Fjärrlån från svenska bibliotek till vårt ger möjlighet åt italienska forskare att konsultera publikationer som inte finns i Italien. Stora omflyttningar har skett under året enligt planerna efter ombyggnaden. Fredrik Tobin, som gick den arkeologiska kursen under våren, stannade kvar på institutet ett par veckor i juni för att hjälpa till att flytta böcker.

Avdelningarna F1-F7 (arkeologi och antikens konst) har flyttats från konferenssalen och skrivrummet till balkongen i stora bibliotekssalen, där tidskrifterna, nu placerade i det nya bokmagasinet, tidigare stod. Avdelningen F10 (etruskologi) har flyttats från skrivrummet till konferenssalen tillsammans med F8 och F9 (keramik och sigill). Avdelningen D9 (skandinavisk konst och arkitektur) har flyttats från skrivrummet till övre bibliotekssalen. Följande avdelningar har placerats i det gamla bokmagasinet: delar av B (epigrafik och litteratur), E (förhistoria), K6a, b, e, f, (topografi, Italien förutom Rom och Lazio), P (kyrkohistoria), Q (religionshistoria); följande i det nya bokmagasinet: Suecana, Hartmann, Hernmarck, Yarden, Liggfol.

Uppdateringen och revisionen av klassifikationssystemet fortsätter som planerat och i synnerhet har följande avdelningar reviderats: A (allmänt och blandat), B (epigrafik och litteratur), F10 (etruskologi), G (medeltida konst), K6d (topografi: Rom), L, N, O (historia: allmänt, medeltida, modern), Suecana, Ref (referenslitteratur). I samband med revisionen har även alla signum ändrats enligt nya regler och etiketter har fästats på bokryggarna i avdelningarna F10, G, K6d.

Arbetet med katalogiseringen av den äldre samlingen fortskrider. Följande avdelningar är nu införda i databasen: A (allmänt och blandat), C1j (germansk språkvetenskap), C3h (skandinavisk och finsk litteraturhistoria), K11 (topografi: Skandinavien och Finland), N4 och O4 (historia: Skandinavien och Finland), Suecana (kulturella relationer Sverige-Italien; Heliga Birgitta; Drottning Kristina; Gustav III), Ref (referenslitteratur).

F.o.m. januari fick Liv D'Amelio fast anställning.

Undertecknad deltog som styrelseledamot i URBS-styrelsemöten. Under året ägde vidare tre URBS-möten rum. Två bibliotek har blivit URBS Plus medlemmar under året: Biblioteca Vallicelliana och Fondazione Marco Besso. URBSs hemsida www.reteurbs.org uppdateras kontinuerligt och ger tillgång, förutom själva katalogen, till viktig information om olika projekt, nya bokinköp, löpande tidskrifter, men även till länkar som kan vara av intresse. URBS deltog på IFLA-kongressen i Milano, 23-27 augusti, med en poster, se bilaga s. 47. En broschyr med information om URBSs verksamhet delades ut.

Ett möte med Luigina Orlandi, ansvarig för katalogiseringen, samt övriga anställda vid Vatikanbiblioteket, ägde rum den 3 mars i auditoriet. Vårt bibliotekssystem *Millenium* presenterades och blev mycket uppskattat. Jämförelsen mellan olika system och diskussionen kring olika katalogiseringsproblem var väldigt givande.

UNIONES *Commissione biblioteche* ordnade ett möte på holländska institutet (1 april) där ombyggnad, omstrukturering och nya projekt presenterades av bibliotekscheferna vid Vatikanbiblioteket, Biblioteca del Senato, Bibliotheca Hertziana, Deutsches Archäologisches Institut, samt av undertecknad. GUMARC 21 höll sitt andra årliga möte den 7 oktober i auditoriet. *Gruppo utenti MARC 21* förenar italienska bibliotekarier (bl.a. Vatikanbiblioteket, LUISS, Polo Biblioteche Ecclesiastiche, Sistema Bibliotecario di Trento, Università Cattolica di Milano, Università di Catania) som använder sig av det internationellt mest använda katalogiseringsformat, MARC 21. Programmet framgår av bilaga, s. 43.

AC

SEKRETARIATET OCH IT-STÖD

Sekreterariatets aktivitet har, liksom tidigare, främst bestått i att administrera och på olika vis underlätta den löpande verksamheten, exempelvis praktiska arrangemang kring institutets kurser (såsom exkursioner, besökstillstånd etc.) och assistans åt institutets storstipendiater och övriga gäster (såsom anhållan om personlig ID-handling för gratis inträde till statliga muséer, utfärdande av introduktionsbrev, hjälp med diverse tillstånd och andra kontakter med myndigheter, muséer, arkiv och forskningsbibliotek, IT-stöd mm).

Liknande tjänster har i hög utsträckning även utförts åt externa forskare från institutioner och lärosäten i Sverige. I sistnämnda fall har det ofta rört sig om att agera mellanhand vid beställning av fotografier eller begäran om publiceringstillstånd mm från italienska muséer.

Verksamheten har också inbegripit teknisk assistans (vid användning av projektorer och datorer mm) och annat understöd till kurser, konferenser och seminarier som har anordnats av utomstående arrangörer, men där institutet har fungerat som värd. Även i dessa fall har sekretariatet förmedlat kontakter med italienska institutioner och individer, utfärdat introduktionsbrev mm.

Ett extraordinärt evenemang som det svenska kungaparets besök krävde omfattande detaljplanering i nära samarbete med Svenska Ambassaden i Rom, i frågor beträffande program, gäster och säkerhet. Ett antal sammanträden ägde med anledning av detta arrangemang rum med ambassaden och Utrikesdepartementet.

En särskilt framgångsrik programpunkt var poesiaftonen (på Accademia Filarmonica Romana) tillägnad Albino Pierro, som anordnades i samarbete med regissören Maria Luisa Forenza och Regione Basilicata: närmare 200 entusiastiska åhörare kom för att se och höra den svenska skådespelerskan Agneta Ekmannens framträdande.

I likhet med tidigare år har undertecknad utfört diverse mindre italienska översättnings- och språkgranskningssupdrag i samband med offentliga framträdanden (mestadels direktörens) vid symposier och kongresser etc. Mycket arbete har lagts ner på översättningen till italienska av texterna till den kommande boken om Institutet. A. Capoferro bidrog med korrekturläsning. Jag har dessutom medverkat i projektets koordinering (insamling av material, kontakt med författarna

o.dyl).

Slutligen har undertecknad aktivt deltagit i arbetet med överflyttningen av det arkeologiska materialet (från Institutet till Blera), dels genom kontakterna med Bleras kommun och Soprintendenzen, dels vid själva transporten av förvaringslådorna (se s. 13).

I samband med det ökade antalet kurser och stipendiater har arbetet inom IT-stöd blivit mer omfattande. Under året installerades en ny windows server och tre routers till trådlösa nätverk i laboratoriet, biblioteken och skrivrummet. Pga tekniska problem med providern Tiscali har institutet fått köpa webbhotell hos aruba.it och fått aktiverat en ompekning från den gamla domänen isvroma.org till den nya isvroma.it. Tiden har tyvärr varit knapp för bearbetning av en ny struktur till institutets hemsida, som är dock nödvändig och bör planeras snarast.

SR

ADMINISTRATION

Byggnaden

Verkställandet av skärvttransporten, som utfördes i slutet av januari från institutet till det nya magasinet i Blera, kändes som om en verklig milstolpe hade nåtts. Nya arbetsplatser för postdoc tjänster har som följd kunnat ordnas i det arkeologiska laboratoriet medan bearbetning av arkeologiskt material i fortsättningen kan främst förläggas direkt till skärvmagasinen i Blera och Viterbo.

Den 28 mars, i samband med Kungaparets besök på institutet, fick det nya bokmagasinet en symbolisk invigning. Arne Wasslund, institutets f.d. förvaltare och koordinator av byggprojektet, var också närvarande den 28 mars och överlämnade till institutet ett fint och innehållsrikt fotomontage med byggets olika faser som sattes upp på väggen i den nya lokalen. Statens Fastighetsverk (SFV) sa vid årsskiftet upp underhållskontraktet för byggnaden som Alba Costruzioni haft sedan hösten 2001. SFV använde ett nytt standardiserat underlag som grund för den nya tävlan om uppdraget. Efter bedömning av de inkomna anbuden beslöts att ett nytt kontrakt skulle slutas med Alba Costruzioni s.p.a..

Inga större byggnadsarbeten har utförts under året som gått. Fuktskador på portikens innertak samt balkongernas undersida kittades och målades i tid för kungabesöket. Under försommaren utfördes en grundlig ommålning av

de 29 par fönsterluckor som vetter mot Danska Akademien samt en mer tillfällig lagning av tre balkongdörrar och luckor på andra våningen. Väggar och tak målades om i det arkeologiska laboratoriet samt i lägenheten B1. Köket i lgh A2 målades också liksom taket i badrummet till rummen B2/B3. En ny effektiv köksfläkt löste ett mångårigt problem med dålig ventilation i direktörsvåningen. Sju rostiga element i Foresterian byttes ut med nya i aluminium. Förvaltare Anna Lallerstedt, annan personal och expertis från SFV har besökt institutet vid olika tillfällen för utarbetning och uppföljning av driftsinstruktioner, underhållskontrakt och branddokumentation.

Institutet är ett av de tiotal objekt som SFV valt ut för ett så kallat vårdprogram. Anna tillsammans med kulturspecialisten Beata Nordenmark och arkitekten Lars Olson, arbetade intensivt här på institutet under ett par varma dagar i augusti med inventering och informationshämtning till det planerade vårdprogrammet. Andreas Heymowski, arkitekt och medlem i institutets styrelse, deltog också i projektet.

Syftet med vårdprogrammen är bl.a. ”att visa på de kulturhistoriska värdena, ge speciella vårdkrav, mål och strategier för objektens bevarande och utveckling”. SFV har i samarbete med institutet iordningställt en skylt med en kort text på olika språk om institutet och byggnaden. Skylten kommer att placeras vid ingången till institutet. En broschyr är enligt uppgift också på utarbetning.

Lägenheten via della Farnesina

Möbleringen av lägenheten kompletterades under året med bl.a. Ikea bokhyllan ”Billy” och nattduksbord. Tvättmaskin och varmvattenberedare fick bytas ut. Den senare var helt igenkalkad efter att ha fungerat med Roms kalkhaltiga vatten under sju år. Balkongen förseddes med nermonterbar automatisk bevattning för användning under sommarmånaderna.

Gäster

Institutets gästbostäder har i vanlig ordning varit väl utnyttjade inte bara av kursdeltagare och stipendiater utan även av andra forskare, främst från institutets egna ämnen. Mer tillfälligt och under kortare perioder har rum också kunnat ställas till förfogande för andra forskare, musiker

och författare.

Under året besöktes institutet av styrelseordförande Marita Jonsson, skattmästare Mårten Lindståhl, nytillträdande skattmästare Agneta Modig Tham och kanslikollegan Wivi-Anne Nilsson.

Uppskattade besök gjordes också av personer som tidigare varit verksamma och förknippade till institutet, som Maja Östenberg, Carl Nylander, Levente Erdeös etc.

Personal och medarbetare

Liv D’Amelio anställdes, då hennes projektanställning tog slut i januari, som bibliotekarieassistent (deltid ca 80%). Benthe Theil, som arbetat på institutet sedan mars 1987, gick i pension den sista juni. Under sommarmånaderna fick Piera hjälp med städningen av gästrummen av Myroslava Kulis (Mira) och Veronica Lucerna. Efter sommaren anställdes Mira och Veronica på deltid (30%) som ersättare för Benthe.

Ett nytt dataprogram togs i bruk i början av 2009 för registrering av de lokalanställdas arbetstider, närvaro, sjukskrivning, ledigheter etc. Detta gjordes inom ramen för en modernisering av kommunikationerna med myndigheterna. Det gamla närvaroschemat, försett med kalkerpapper och med av myndigheterna stämplade och nummerade sidor, ersattes så av en liten .txt file.

Personalmöten med kontors- och forskarpersonal för informationsutbyte och planering av verksamheten hölls vid tre tillfällen under året (20.01, 21.09 och 1.12). Barbro hade medarbetarsamtal med samtliga anställda den 11-12 februari.

Förbrukningsinventarier och underhåll

Institutets server byttes ut i början av året. Två bokvagnar inköptes till det nya bokmagasinet. Vidare inskaffades: ny telefonväxel i direktörsbostaden, en TV med flat screen, en häcksax med motor för skötseln av trädgården, en utdragbar stege till vindsutrymmet ovanför skrivrummet, en ny pump till fontänen, tre vita lock i gjutjärn till fontängårdens avlopp, för att ersätta de ömtåliga och ofta trasiga locken i travertin, samt diverse andra mindre inventarier.

Diverse - Kuriositeter

Institutet anslöt till WWF:s initiativet ”Earth Hour” med en symbolisk nedsläckning mellan 20.30 och 21.30 på kvällen den 28 mars.

Ett riktigt och bra mycket längre elavbrott blev det däremot den 1 juni. Elverket fick inkallas, ledningar grävas upp och bytas ut. Först efter ett par dagar var elförsörjningen helt säkrad och den tillfälligt inkopplade generatorm kunde tas bort. Myggbekämpningen, som inte utförts under 2008 (då de olika instituten på via Omero inte var överens om behovet av en sådan), återupptogs på institutet i augusti och upprepades under hösten. Samtidigt sattes fällor ut för möss då sådana skymtats i trädgården vid olika tillfällen.

Balkongen till lägenheten i Blera, som kommunen generöst ställt till institutets förfogande, rengjordes från duvors exkrementer och desinficerades. Firman som utförde arbetet monterade därpå upp ett nät för att förhindra duvor att i fortsättningen använda balkongen som boplats med ohygieniska olägenheter som följd.

Det var ovanligt kallt redan i oktober och värmen på institutet sattes i år på redan den 16 oktober, ett par veckor innan vad som är brukligt. Den traditionella årliga nordiska lunchen gick av stapeln den 2 december och hölls för andra året i rad på Gianicolo kullen fast denna gång på Norska Institutet. Svenska Institutet står i tur att organisera sammankomsten 2010.

Årets pepparkakshus avbildade en sträcka av den antika vägen Via Tiburtina med diverse byggnader och små fina vita får tillverkade av marshmallow och tandpetare. Flera personer, stipendiater och forskare, var engagerade i bygget.

Inflationen under året som varit har av ISTAT (italienska Statistiska centralbyrån) beräknats till endast 0,8%, den lägsta på femtio år.

MOL

SOCIALA AKTIVITETER

19 januari

”Intern” invigning av det nya bokmagasinet med kaffe för personal och gäster.

22 september

BSF på middag på Circolo MAE (Ministero degli Affari Esteri, utrikesdep).

2 december

Nordisk lunch på Norska Institutet.

SR

VÄNFÖRENINGEN

På grund av det begränsade antalet (13 under 2008) årliga medlemmar lades vid årskiftet 2008/2009 Vämföreningens Romavdelning ned, för att ingå i centralavdelningen i Stockholm. Inbjudningar till institutets verksamhet kommer också i fortsättning att sändas till Romvännerna i Italien.

BSF deltog i Vämföreningens styrelsesammanträde på Medehvasmuseet i Stockholm den 19 februari.

SR

STIFTELSEN FAMILJEN RAUSING

Ordförande: Finn Rausing

Revisorer: Lennart Sjölin, Paolo Tagliazucchi

Sekreterare: Barbro Santillo Frizell

Övriga styrelsemedlemmar: Giovanni Colonna, Eva Rystedt, Giancarlo Poli, Anders Cullhed, Paolo Liverani.

Vid sammanträdet (telekonferens) den 28 april mottogs en ny donation på 2.700.000 euro av TetraLaval International SA, med utsikt att höja kapitalet för ränteutdelning till forskningsbidragen.

Postdoc stipendiet 2009-2010 tilldelades Ragnar Hedlund.

Vid sammanträdet den 1 oktober invaldes prof. Paolo Liverani (Università di Firenze) som ny styrelsemedlem.

€ 45.200 utdelades till följande 13 projekt (av 23 sökande):

Katarina Andersson	<i>Marching and Voting with their Feet: The Nation, States and Discontent</i>	6.000,00
Jonas Carlquist	<i>The joyous Virgin and the mourning Mother. The emotions of Virgin Mary in medieval texts and art works</i>	4.500,00
Johanna Elgström	<i>Feasibility study for doctoral studies on sports field within landscape architecture</i>	2.500,00
Ulf Hansson	<i>Dactyliothecae: Ancient and "Ancient" Gems, Scholars and Dilettanti in 18th-century Rome, and the origins of the gem cast industry</i>	4.500,00
Jenny Hällström	<i>The Domus Aurea in Rome - Non-Invasive Multispectral Imaging of Interior Walls for Sustainable Preservation and Risk Assessment</i>	6.500,00
Simon Malmberg	<i>Moving through the Gate, Traffic systems and urban nodes in Roman Italy</i>	1.500,00
Sabrina Norlander Eliasson	<i>Behind Double Walls: Elite Nuns and Cultural Consumption in Early Modern Rome</i>	2.000,00

Martin Olin	<i>The Decorative Arts of Baroque Rome: Understanding the palace interior</i>	4.000,00
Sigrid Schottenius	<i>Proba's cento in Medieval and Renaissance Culture</i>	4.000,00
Lisa Skogh	<i>Archives & Documents. Historical Objects and Spaces in Methodological Perspective (Research Seminar)</i>	3.000,00
Frederick G. Whittling	<i>The Western Way: the Academies of Rome and Academic Diplomacy. Erik Sjöqvist, AIAC and the Unione, 1944-1948</i>	700,00
Linda Öhman	<i>Neighbours: The Experience of local City Life in Pompeii</i>	2.000,00
Barbro Santillo Frizell	<i>Via Tiburtina. Via Tiburtina. Rum, rörelse och artefakter i urbana landskap</i>	4.000,00

SR